D•N
28/8 1949

Myten om europeisk medelväg

Ryssland är en socialistisk diktatur, USA en kapitalistisk demokrati; Europa skall gå en medelväg och bli på en gång socialistisk och demokratisk. Denna tankegång spelar en framträdande roll i den socialdemokratiska debatten överallt i Europa. Den är farlig därför att den skapar en känsla av motsättning mellan Europa och USA. Den är falsk därför att den utgår från en vrångbild av verkligheten och en förlegad socialistisk ideologi.

Att dessa tankar på en europeisk medelväg just nu ter sig barocka är utan vidare klart. Det Europa som till stor del behärskas eller starkt påverkas av socialistiska stämningar är totalt beroende, militärt och ekonomiskt, av USA. Den amerikanska "kapitalismen", dollaråtnen från Amerika, är förutsättningen för socialiseringsexperimenten i England och Frankrike och för dröjliga förhållanden i hela Västeuropa. Delvis beror detta på att Europa är krigshärjat. Delvis beror det på att den amerikanska produktionen och därmed det amerikanska välståndet oberoende av krigets följder för Europa intar en särställning i världen.

Men på lång sikt är tankegången lika orimlig. Den innebär att socialismen likställs med socialisering, att frågan om offentlig eller privat äganderätt till vissa produktionsmedel får dominera över alla andra frågor. En sådan inställning strider inte bara mot den socialistiska traditionen som i frihet och välstånd sett det väsentliga, utan också mot de erfarenheter som vunnits under senare tid. Det första villkoret för en saklig och realistisk prövning är att den inställningen — ett arv från en vulgariserad marxism — överges.

Är Ryssland socialistiskt? Svaret blir ja endast om förstatligandet av produktionen anses allena avgörande. Ejheller är det uppenbart att den ryska regimen inte har med socialism att göra. Ej blott därför att statsstyrelsen är despotisk, utan främst därför att hela den ryska ordningen står i den skarpaste kontrast till de krav som alla socialistiska riktningar framför. I stället för jämlikhet de största inkomstskillnader, i stället för välstånd den djupaste fattigdom för det stora flertalet, i stället för ökad frihet för arbetarna strejkförbud, reglementering och tvångsarbete, i stället för humanitet och internationalism en medeltida hårdhet och grymhet och en extrem nationalism. Tillståndet i Ryssland motsvarar i själva verket närmast den uppfattning som äldre socialistiska teoretiker hade om tillståndet i ett samhälle där kapitalismen fått löpa linan ut. Staten äger allt, det är sant, men staten är inte ett fritt folk, utan en privilegierad och i sin maktutövning totalt ohämmad byråkrati.

Är USA kapitalistiskt? Även här blir svaret ja endast om äganderätten till produktionsmedlen betraktas som det enda viktiga. Välståndet är allmänt, socialpolitiken drivs med kraft, utbildningsmöjligheterna är mera demokratiserade än i något annat land, beskattningen används för att minska de ekonomiska olikheterna, industrin underkastas en vittgående kontroll, arbetarnas förhandlingsrätt, deras rätt att strejka och välja yrke är erkänd. I allt utom i fråga om socialiseringen är det Amerika som närmast motsvarar de gamla socialistiska utopierna, men i detta land finns det praktiskt taget ingen socialism — ingen rörelse för förstatligande av produktionsmedlen. Mera effertryckligt kunde inte de marxistiska föreställningarna om utvecklingens gång dementeras: medan det industriellt efterblivna Ryssland blivit föremål för världens största socialiseringsaktion, har industrialismens främsta land nått ett maximum av social frihet i förening med ett minimum av socialt missnöje.

Denna jämförelse borde vara tillräcklig för att visa att socialiseringen inte är det viktiga — inte ens utifrån socialdemokratins egna målsättningar. Och vad som skett i Europa bekräftar detta. Man kan tvista om huruvida socialiseringsexperimenten i England och Frankrike varit direkt skadliga eller inte. Men enighet råder om att de inte medfört avsevärda vinster, att någon nämnvärd förbättring av det stora flertalets läge varken vunnits eller kan vinnas på den vägen. Vad socialdemokratin uträttat av värde — och det är mycket — gäller socialpolitiken, inte socialiseringen. Välståndsökning är i huvudsak detsamma som ökad produktion, och allt talar för att produktionen skadas, eller i varje fall inte främjas, av socialisering.

Att USA är en demokrati och Ryssland en despoti bevisar inte att socialisering är oförenlig med frihet och folkstyrelse. Men att socialisering av mera generell natur medför folkfrihetens undergång, det är en tes som varje fördomsfri analys leder fram till och som all erfarenhet bekräftar. Även på denna centralpunkt för alltså socialisterna bort från socialismens egna ideal. Över hela linjen är tron på en europeisk medelväg en myt, lika bräcklig som den socialreformistiska i vars tjänst den utnyttjats.

Nordiskt närmande

Det är en gammal tanke som nu förverkligas genom en nordisk konvention om ömsesidighet i folkpensioneringen. För den gamla fattigvårdens räkning togs motsvarande steg för ett par generationer sedan. Redan då var det så vanligt med danskar eller norrmän eller svenskar som utförit en väsentlig del av sitt livs arbete i ett grannland att de måste anses självklart berättigade att där få sin försörjning i nöd. Samma omständigheter talar för att också pensionen skall komma utan något krav på återflyttning till det ursprungliga hemlandet. Det kan naturligtvis invändas att den enskilde borde ordna sin pensionsfråga genom att i god tid begära medborgarskap i det grannland där han eller hon bosatt sig och tänker stanna. Men ett sådant krav motsvarar inte de verkliga förhållandena. Det är inte bara gränsborna som i fredstid tillmäter nordiska riksgränser en ringa vikt; på det hela taget är levnadssätt och språk så pass lika i hela Skandinavien att den som byter land inte känner sig mycket mera främmande än den som byter provins. Då bör också lagstiftningen undvika att sätta främlingsstämpel där inget främlingskap finns.

Ju längre ömsesidigheten i förmåner drivs för de nordiska folkens del, desto mindre betydelse får naturaliseringsreglerna nordborna emellan. Det är visserligen en riktig konsekvens av förhållandena i Skandinavien och av den nordiska tanken att exempelvis en norrman lättare får svenskt medborgarskap än en spanjor, men antalet norrmän som söker svenskt medborgarskap kommer troligen inte att växa om särregelerna ytterligare mildras. Intresset för den på bästade nordiska utredningen om medborgarrätten knyter sig därför främst till punkter som kan få betydelse i större sammanhang och då särskilt till tanken att skapa likställighet mellan man och kvinna beträffande förvärv och förlust av medborgarskap. Gällande bestämmelser, som i korthet innebär att gift kvinna betraktas som hänga till sin man, är varken principiellt försvarliga eller praktiskt rimliga. Det skulle vara glädjande om de nordiska länderna i detta hänseende kunde föregå världen med ett exempel på riktig tillämpning av likställighetstanken.

PRESSGRANNAR

Sekretessen kring handelsavtalen är inte omöjlig, försäkrar nuvarande riksbankschefen och före honom Klas Bonde i en intervju för Morgon-Tidningen. Beträffande omfattningen av hemligstämplandet heter det i intervjun:

Text och varulister publiceras, och ganska få av hänsyn är hemliga. Att så skulle är fallet beror på att avtalet utgör en kompromiss och att den ena parten inte önskar att en tredje part får kännedom om de gjorda eftergifterna.

I författningen försäkrar hr Bonde att gällande ordning för arbetsfördelningen mellan UD-folk och folk ur näringslivet är den mest ändamålsenliga. De konkreta anmärkningar som i Dagens Nyheter framförts mot vissa av ordningens resultat bemöts däremot ej.

Stockholmsstiftets egen kyrkråning bör stämma till odmjukhet, finner Svenska Morgonbladet (fp):

Att vi inte är ett högmässofirande folk är uppenbart. Men, vi gör till så många andra Herrens hus och på andra tider. Skall "den nya kyrkoynnen" och den kyrkliga förnyelsen, bedömas efter huvudgudstjänsten, måste man ju säga, att de längsta raderna av tomma bänkar i våra stora Stockholmskyrkor avger ett förkrossande avtal.

Emellertid är statskyrkan inte ensam om sin låga besöksfrekvens:

Vi kan givetvis påstå — och med rätta — att t. ex. fackföreningar inte heller har någon hög närvaroprocent vid sina vanliga möten, knappast vid viktiga omröstningar. Naturligtvis blir procenten där likaså för de frikyrkliga, bättre än den procent för hela totalbefolkningen, som man rör sig med för våra stora kyrkor. Där borde man väl också höja sig med procent av befolkningen över konfirmationsåldern. Men varken i politiska eller fackliga föreningar är det något jämnt deltagarantal att skryta med.

Det är viktigt och nyttigt att få veta hur det står till, konstaterar den eliterade lakttagaren.

Bengt Bergs statsunderstödda djurpark — "biologiskt försöksområde" kallar författaren det — har utsatts för en granskning av Karlhamns Allehanda (h). Det visar sig att antalet "studiebesökare" i somras stannar vid 200, och att för dessas besök uppställts kravet på åskort i Svenska turistföreningen:

Denna ordning kan givetvis inte vara i överensstämmelse med de villkor, som gäller för statsbidraget. Det står nämligen ingenstans skrivet att endast en viss kategori har tillgång till "djurfastern". Rätten att besöka statsunderstödd institution måste vara lika för alla. När de övervakningsmyndigheter, som har Eriksberg om hand, inte rättar till saken, gör de sig skyldiga till oförtrolig slarphet. Man förvånar sig för resten över att det allmänna — att någon sorts statlig kontroll av verksamheten på Eriksberg förekommer får man väl dock förutsätta — över huvud taget kan tolerera en dylik enstdig besöksprincip.

Nu har staturevisorerna varit på platsen, och deras besök brukar medföra en sanering.

Carl Albert Andersons position försöker två tidningar stötta upp efter känt maner, nämligen genom att tillskriva kritikerna ovidkommande syften. Morgon-Tidningen (s) gör på av alla krafter:

Sportexpress planläggning och skötsel har varit värda kritik; MT kan således slå åran av att först ha framfört denna saklig berättigade granskning. Steget därifrån och till den sorts överdimensionerade kampanj DN fört är långt. Det framgår nu av tidningens egna skrivverier att man avsett att komma Carl Albert Andersson till livs. Han skulle göras "omöjlig" i fortsättningen. DN:s utrikning är verkligen snygg. Det skulle förvåna om inte allmänheten reagerade mot trafiken. Expens fordringsägare får väl heller inte vara tillfredade av att ha blivit utnävda som bröcker i ett apel, vilket från DN:s sida gällt ett mål, långt vid sidan av borgenärsrasen inhysse. I varje fall kan Carl Albert stå med högburen huvud. Han har skött sig som en karl både i det händelser han nu rakat ut i och i andra sammanhang. Det sondome man efter fredagens självbekännelse har anledning falla om är Ynglve Larssons vänner i DN blir något helt annat.

Stockholms-Tidningen (fp) anslägger en moraliserande uppsyn:

Alla initierade vet, att he Andersson, medan han vil på ungefär vanligt sätt halkat in i affären, gjort betydande insatser för att rädda till det hela. Han har utan tveksan tigit emot stötarna, beredvilligt ställt sig i bräschen och i allo uppträtt på ett sätt, som inger respekt.

Att med DN påstå, att han blandat sig även som ordförande i stadsfullmäktige är därför, synes det oss, inte bara felaktigt, det är också mannat blamant för den tidning, som formuleras omdömet. Lahnin, f. ö., den intimaste karaktäristik och svartmålning, som därutöver kan åstadkommas av förhandsskeln.

Även en politisk motståndare, som rakat illa ut, har rätt att kräva ett rättvist och rimligt bedömande av sina gärningar. Kampanjen mot Carl Albert Andersson fyller så litet denna enkla billighetskrav, att det finns goda skäl att med en viss skärpa fastslå det.

Båda de eliterade tidningarna undviker lika omsorgsfullt att gå in på den kritik som verkligen framförts av Dagens Nyheter. Här har vid olika tillfällen påvisats att Carl Albert Andersson varit aktiv företrädare för två system, som båda är saklig klandervärda, nämligen det genom Sportexpons fiasko skamfilade systemet med tidsvedfördande som attraktion eller förevändning för allskönn nöjesutställningar. Direktör Anderssons goda insatser i andra hänseenden, inastser som till fullo erkänts av Dagens Nyheter, utgör inget förvar för dessa system, ännu mindre någon anledning att låtsas som om systemen inte betydde något.

Yrkesskolorna i Gävle, som har 900 elever då terminen börjar, har inga lokaler på inte mindre än elva olika ställen i staden. Man räknar dock med att få byggnadstillstånd

BRUNNSBORRARE
med egen maskin får långtidsarbete. Svar med uppgift om priser m. m. till "Genast", Nya Norrland, Härnösand, fvb.

Bijouterier
Tjeckoslovakiska och Svenska lev. från lager i Stockholm. BADMINTON-HALLEN I tr. S:T ERIKSMASSAN, montor 278, Lidingövägen, telefon 67 38 14.

FÖRSÄLJNING ENDAST TILL GROSSISTER.

ALLROUND KONTORSMAN
Ung, allround kontorsman, helst med examen från Schartau eller fördelaktig plats såsom kamrerassistent omgående eller något senare. Goda utvecklings- och framtidsmöjligheter finnas. Kunskaper i engelska och tyska språken erforderliga. Svar till "Progress and energy", Tornbloms Annonsbyrå, Drottninggatan 48, Stockholm, fvb.

Sjuklig fiskare dök efter 6-åring

En vacker räddningsbragd, värd belöning, har utförts av en sjuk fiskare, Bengt Hallenberg i Engesbergsviken nära Gävle.

Två små systkon, Mona och Ing-Mari Hillberg, hade rott ut i viken utanför Engesbergsvarvets brygga. Plötsligt föll Mona i vattnet. Systern skrek förtvivlat på hjälp, och nödropen uppfattades från land. Hallenberg, som är sjuklig, dök utan tvekan med kläderna på i vattnet och som ut till den nödställda flickan. Hallenberg, som är skräck höll på att dra ner sin räddare. Med uppbjudande av sina sista krafter lyckades Hallenberg få flickan i land. (DN, Gävle.)

Polisbil slog runt, två till sjukhus

Två poliser från Katrineholm fick förra till Flens lasarett efter en bilvurpa i nätheten av Björnlandsvidskolan söder om Gnesta. Tre konstaplar hade varit till Hall med en intern, och på hemvägen råkade bilen i sladdning i en kurva. Farten var inte särskilt hög, men bilen slog runt, och två av konstaplarna fick ganska allvarliga skador. Den tredje klarade sig med skärsår på fingrarna. Någon direkt fara för de två svårast skadade konstaplarnas liv föreligger inte.

Kryssaren "Nalle" bärgad av dykare

Tiometers motorkryssaren "Nalle", som söndagen den 7 augusti gick på grund vid Melskär i Namdöfjärden och sjönk på 72 meters djup, bärgades på fördagen av flottans bärgningsfartyg "Belos" och förda vid 18-tiden in till Dalarö.

Den släpades mot grundare vatten redan under fredagen och lyftes på lördagen från 18 meters djup till ytan. Dykare måste upprepade gånger gå ned, då ställningarna släppte. Båten hade vid den dramatiska grundstötningen i början av augusti glidit av grunden och sjunkit på ett av de djupaste ställena i närheten.

Under det första bärgningsarbetet måste dykaren arbeta i fullständigt mörker, då inget ljus tränger ned till 72 meters djup. Han måste treva sig fram när ställningarna skulle läggas om. Särskilda säkerhetsåtgärder måste också vidtas. Eftersom det på 70 meters djup är 7 kilos övertryck, måste både nedsänkning och uppklimning av dykaren ske mycket försiktigt och i omgångar. De sista 15 meterna dras han emellertid mycket snabbt upp till ytan och sätts snabbt in i en tryckkammare, där man sedan under säkrare kontroll kan minska trycket tills det blir normalt.

Löjtnant fuskade vid provräkningen

En löjtnant vid Lv 3 har åtalats för att han vid en repetitionsskrivning i matematik vid armémns signalskola använt otillåtet hjälpmedel och vid samma tillfälle yttrat sig vanvördigt om kursledaren.

— En 26-årig städerska vid en klädesfirma har blivit fast för att hon vid flera tillfällen stulit tyger från firman till ett sammanlagt värde av 3,611 kr. Hon har vid polisförhör uppgivit att hon kommit på iden att stjäla stuvbitar och mindre tygstycken ur lagret för att på detsättet skaffa presenter till vänner och bekanta. Hon hac nu åtalats.

— Atal har väckts mot en 27-årig jungman som under tjänstgöring som biljettförsäljare på en av Vaxholmsbåtarna sedan middagstiden förskingrat 2,600 kr. av biljettintäkterna. Han har förbrukat sina 100 kr. av beloppet. Vartefter en av pengarna tagit vägen säger han sig inte ha reda på.

För den nya yrkesskolan omkring årsskiftet. Den, kr. kostnadsförslaget till 9,6 milj. kr. (DN, Gävle.)

DAGENS NYHETER
Telefonannonser samt annons- och prenumerationskontoren: Tegelbacken. Stureplan, S:t Eriksplan, Medborgarplatsen är öppna söndagar kl. 14—17
Prenumerationsärenden mottas dock icke per telefon.

Efter ovan angivna tider mottar faktorskontoret (Tegelbacken) mellan kl. 18.30 och 22 för närmast påföljande utgivningsdag avsedda familjeannonser samt annonser om förlorat o. tillvarataget, dock icke per telefon.

Vackra STILMÖBLER på modet
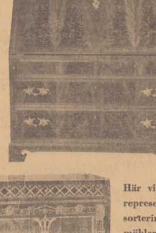

Här visa vi två vackra representanter för vår sortering av gedigna möbler i såväl antika som moderna stilar.
GÖRETT BESÖK HOS OSS!
Låt fackmannen hjälpa Er i möbelvalet!
REGERINGSGATAN 69
ENGSTRÖMS möbler

Ni vill skattestopp
Ni vill minskade statsutgifter och därmed lägre skatter. Anslut Er därför till Sveriges Rättsförbund och uppmana Era vänner att göra detsamma. Sveriges Rättsförbunds program ger alla närmare upplysningar.
Klipp och sänd kupongen!
Till Sveriges Rättsförbund Torsg. 31, Stockholm.
Undertecknad önskar
1) bli medlem av Sveriges Rättsförbund och anhåller om program och stadgar.
2) få program och stadgar utan förbindelse.
(Stryk det som ej passar.)
Namn .....
Adress .....

HÖST-realisation!!!

Börjar måndag den 29 aug. kl. 9.
VINTER-KAPPOR, ULSTRAR
DRÄKTER, PÄLSAR, YLLE-KLÄNNINGAR
SIDEN-KLÄNNINGAR, AFTON-KLÄNNINGAR,
BLUSAR, KJOLAR, POPLIN-JACKOR
realiseras enormt billigt
KAPPOR och ULSTRAR svarta och kulörta, endast mindre storlekar kr. ..... 29.— 59.— 49.—
ULSTRAR, grå, brun, petrol, vinfärg, storlek 44—50 kr. 69.— 89.— 98.—
Eleganta KAPPOR i svart o. brunt, med persian och gråverksbesats, storlekar från 40—44 och
FRU-KAPPOR, storlekar 46—50 kr. 175.— 198.— 225.— 248.— 275.—
DRÄKTER, kulörta, tweed o. svarta kronor ..... 69.— 89.— 98.— 118.—
YLLE- och SIDENKLÄNNINGAR kr. 39.— 49.— 59.— 69.— 79.— 89.— 98.—
AFTONKLÄNNINGAR kr. 59.— 69.— 89.— 98.— 125.— 150.—
KJOLAR, svarta, grå, tweed fr. 29.—
HÄNGSELKJOLAR, från kr. 24.50
Poplinjackor, beige, royal, röd 19.—
PÄLSAR från kr. 150.—
VAROR UNDER KR. 50: — ÄNDRAS ICKE
Ballins Eftr. AKTIEBOLAG
REGERINGSGATAN 33

POPULÄRA HÖSTRESOR RIVIERAN

Mycket behaglig komb. tåg- och bussresa, uppehåll i Bruxelles och Marseille, 3 dag. i Paris, 6 dag. i Nice med uppehåll på det världsberömda lyxhotellet samt heimresa genom Schweiz. 18 dagar. Pris kr. 825.-. Avresa 3/9 — 24/9 — 8/10 — 29/10.
PARIS 9 dag. Pris kr. 425. Avresa 8/10 - 15./10.
PARIS 11 dag. Pris kr. 445. Avresa 3/9 — 24/9 — 29/10.
PARIS lyxbussutsr. Pris kr. 595.—. Avresa 4/9 — 23/9 — 15/10.
KONTINENTRESOR Löwenborgs TOURING
Västerlångatan 68, Stockholm. Tel. 10 63 79, 10 63 35, 10 62 56, 10 66 73, efter 18 32 88 50.

SKOLUNGDOM
Kurserna i dans börja 20—24 september
Ålder från 13 år
Anmälningar mottages.

HOLGER Rosenquist DANSSKOLA
Humlegårdsg. 22, IV Tel. 60 76 77

LÄKARE
Doktor Grenabo hemkommen. Medl. av Stockholms Läkarförening.
Dr Knut Hanner återupptager praktiken måndagen den 29 augusti. Medlem av Stockholms Läkarförening.
Doktor Rilton återtager mottagningarna den 1 september. Medl. av Stockholms Läkarförening.
Dr Zacharias har återtagit praktiken. Medlem av Sthlms Läkarförening.

Svensk-Amerikaner
och övriga turister gör, som så många andra, medtag roccocohyrsar, som minne från Sverige. Vi garantera första klass utvalet hantverksarbete. Fråga närmaste möbelhandlare efter roccocohyrsar från AB Hårds Möbelfabriker, Nässjö. Leveransmöjligheter c:a 2100 årligen. För exportemballage tillkommer 50:—.
AB HÅRDS MÖBELFABRIKER, Nässjö. Tel. 600, 803. Stbmskont. 47 22 84.

Ensamrätten distriktsvis
överlåtes för patentskött världsartikel Glödgering för aluminium). Kontanter erfordras för lösandet av distriktet. Fackkunskap ej nödvändig. Fri utbildning, goda inkomster. Sammanträffande kan ske i Sthlm den 30 och 31 aug. efter anmälan per tel. Zoklistuna 388 20.

SKOLOR OCH UNDERVISNING
Se även efter text under rubriken "Skolor och undervisning"

ENSKILDA GYMNASIET
Grundat 1913
Kungstensgatan 4 Tel. 11 20 60
Real- och studentexamen på 2 resp 4 år efter folkskola. Latin-, real- och språklinjer. Koncentrationsläsning. Repetitionskurser på 1 ter. min till real- och studentexamen. Höstterminen börjar 1/9. Expeditionen öppen vardagar 12—14.

STUDENTEXAMEN i enskilda ämnen
Preparandkurser på kvällstid öppna för alla studerande anordnas under höstterminen i: matematik för realgymnasiet (allmän kurs), fysik för realgymnasiet, modersmål, latin, engelska, franska, historia, kristendom.
Kurserna ledas av skickliga och erfarna lärare och ta sin början c:a 1 september. Obs.! Sista dagen för anmälan 31 aug. Begär kostnadsfritt prospekt med närmare upplysningar om timantal, kursavgifter, kurslokaler etc. från
NKI-SKOLAN, S:T ERIKSGATAN 33. TELEFON 52 05 40
Expeditionstiden: vardagar 9—16, lördagar 9—13

Grünewalds Ateljé
Iván Grünewald tar emot elever i målning, med början den 15 sept. Upplysningar lämnas och anmälningar mottagas; från den 1—14 sept. Skriftlligen; under adress Grünewald, Strandpromenaden 6, Saltsjöbaden, per tel. (kl. 10—12) 17 01 56.
efter den 15 sept. under adress Grünewalds ateljé, KATARINAVAGEN 19, Stockholm Tel. (kl. 13—14) 40 79 97.

TEATERSTUDION
SKOLA FÖR SCENISK UTBILDNING
Terminen börjar måndagen den 6 sept. Upplysningar och anmälningar vid personlig hänvändelse per telefon 61 76 44.
AXEL WITZANSKY
F. d. 10 år som lärare vid Dramaten.

Stockholms Mannekängskola
— EXPERTERNAS SKOLA —
Högklassig undervisning av erkända speciallärare.
Nya kurser.
Ring 42 70 60.

2- och 3- månaders kurser
i allmän undervisning samt specialkurser i dekoration och modellering, konfekt- och prälitillverkning samt karamellarbeten börjar den 19 sept. på den bröndaste
SVENSK-TYSKA KONDITORIFACKSKOLAN, HALMTPAD. Palckens väg 21. — Telefon 506 [illegible]
Begär prospekt mot dubbelt porto.

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.